

Leta 1829 se je začela zopet zapuščena apotekarjeva jama kopati; ker so pa izvirkki od treh kotov prihajali in se tedaj ni vedilo, za katerim izvirkom naj bi se naprej kopalo, se je od te jame višje druga jama začela kopati, kjer so do prav gorke in skor do prevroče vode prišli; gorkomer je kazal 28 do 30 gradov toplote, ki so jo noge komaj sterpele. (Konec sledi.)

O spisovanji dobrih slovenskih knjig.

Lep dar božji je, komur je dano, da more pismeno učiti ali razveselovati narod svoj, da zna dobre in lepe bukve pisati. V mnogih zadevah utegne tak mož rojakom svojim koristiti. Dobre bukve so namreč nar bolj prijatelj omikanega človeka, ki ga spremlja in obraduje v hiši in pod milim nebom, med ljudmi pa v samoti, ter mu mnogo lepega in koristnega nasvetuje. Dobre bukve so veselje mladosti, tolažba starosti.

Dobrih bukev je posebno treba nam Slovencom: kajti malo jih imamo dozdej, ktere bi nas učile potrebnih véd. Tedaj naj bi rodoljubi pa védni možje pisali za ubogi nevedni narod! Pravimo: vedni možje; kajti samo rodoljubje, čeravno lepa lastnost, ni zadostno, da bi dobre knjige zlagalo; treba je, da so rodoljubju pridružene tudi primerne vednosti.

Perva teh potrebnih vednost je znanstev domačega jezika. Ta je neobhodno potrebna. Znanstev jezika pa ni zadosti le poverhna, temuč temeljita mora biti, vpiraje se ne le na slovniške pravila, temoč tudi na šege narodske, na narodovi način misliti in govoriti. Pisatelj slovenski mora tudi v starodavnost gledati (kakor učinjajo jezikoslovci dandanašnji sploh); vediti mora, kako so dedje pa očetje njegovi mislili, govorili in pisali; ozirati se mora na ostale brate slovanske, kako tudi oni mislijo, govorijo in se vedejo sploh v pisavi. Temu pripomaga tudi veliko, če pisatelj slovenski se je nekoliko po starinskih klasikih bil oziral, po gerških namreč in latinskih pisateljih, ter se od njih naučil, malo pa krepko in izverstno pisariti. Po starih klasikih se bo tudi nar bolj naučil, umetno misliti.

To so temeljiti pogoji za moža, ki hoče pisanja knjig se lotiti, ali ki hoče narod svoj po knjigah izobrazevati.

Dalje je pa treba, da on je zmožen naloge, ktere se je lotil. Le taki, ki je v naravoslovji, zgodovini, kmetijstvu in družih vedah se sam dobro bil izučil ter se djanško poskušal, le taki naj piše o teh vednostih. Le komur pevski duh po žilah veje, naj pesništvu se vdaja ter naj slavi v pesmah slave vredne dela in junaške možé!

Preden pa tak mož začinja černo na belo delati, to je, preden se loti spisovanja bukev, naj prevdarja delo prihodnje na vse strani; naj ga načerta prej in naj ga izdela v glavi že, preden ga popirja izroči. Če tako počenja, bo pero gladko mu teklo, pa delo bo umetno in pravilno izdelal.

Ko je rokopis gotov, naj ne gre precej v tisk! Naj leži nekoliko časa! Naj se godí! Ravno o tem grešijo nar novejši pisatelji — ne le slovenski, temoč tudi drugi — da komaj pričakujejo dneva, da bojo spise svoje tiskane vidili. Ravno v tem bi se imeli pa veliko od starinskih klasikov učiti. Ti so le malo pisali, pa to dolgo dolgo, včasih več let popravljali, prenarejali, gladili. Kaj pravi Horaci? „Nonnum prematur in annum!“ to je: „rokopis naj se devet let popravlja!“ No, ravno devet let spis hraniti pa popravljati ga — to je v sedanjih časih, kjer gre vse po perotih viharja ali dirja po železnici, vendar predolgo. Rimski pevec tudi le meni, da naj se rokopis ne daje koj iz rok, temoč naj se delj časa hrani pa prenareja in gladi, tako dolgo, da bo popolnoma olikan in doveršen. Tako so tudi slavni možje družih narodov delali, kterih bukve še dan današnji občudujemo in veseli prebiramo.

Če pa v sedanjih časih kak pisatelj je obljubil, na leto ali ob določeni dóbi pričakajočim naročnikom kake bukve podati, se vé, da rokopisa ne more devet let v hramu imeti, temoč dá ga — še mokrega tinte — hitro hitro pod tiskalo tiskanega pa razdeluje, govoreč: „nate nove bukve!“ Da, nove so, pa njih obsežek in zvonajna oblika sta taka, da se Bogu usmili.

Lepo je, da književnost napreduje; zadosti pa ni, da mnogo knjig dobivamo; bolje je, da jih dobimo malo pa dobrih. Malo bukev bi večkrat prebirali, pa tudi ložej kupovali, kar je poglobitna reč. Tedaj mislimo, da bi Slovencom nar bolj ustregli spisatelji knjig, ako bi naslednjih vodil se deržali. Ker je Slovincov majhno število, tedaj ne morejo mnogo bukev kupovati, ne brati jih, naj bi 1) se le malo bukev pisalo in izdajalo, da bo mogoče prodati jih. (Tudi gerški in latinski pisatelji niso preobilo bukev pisali; pa te, ktere od njih imamo, so lepe, izverstne (klasične) ter so bile in so še dan današnji podlaga višje omike vsih narodov); 2) naj se le dobre pa kratke bukve pišejo. Debelih bukev ne ljubijo ljudje; 3) naj se pišejo knjige, Slovencom namenjene, v duhu jezika slovenskega; tedaj, naj se ne prestavlja vedno iz nemškega, drugači se slovenščina ne bo znebila nikoli neprijetnih nemcizmov in neslovenskih oblik, ktere v prevode vedno se silijo, kakor ljulika med žito. Bolje bi bilo, ako bi pisatelji prestavljali iz družih slovanskih narečij, ktere so bolj omikane, ter imajo obilno in lepo književnost *).

Take bukve, lepe zunaj in znotraj, dobro premišljene pa dobro izpeljane, bodo narodu slovenskemu gotovo po volji, ga bojo veselile in podučevale. Take bukve bodo pa tudi pisateljem v dobiček, in radi jih bojo prebirali še vnuki naši, mnogo hasnjivega iz njih zajemali, pa hvalili možé, ki so trudili se za uk in slavo domačo. J. Š.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Dunaja naznanja „Geschäftsber.“, da je cena Apolonovih sveč ta mesec za 4 kraje. pri funtu nižja. Ker je ta dunajska fabrika ceno sveč znižala, ki je po vsih deželah našega cesarstva loj nakupovala, smemo misliti, da bojo sedaj tudi pri nas sveče bolji kup.

Iz Siska 27. febr. Jutri pričakujemo več ladij žita in nadjamo se, da se bo kmalo spet parobrodna vožnja poredomo začela. Kupčija je še zmiraj majhna, kakih 2 do 3000 vaganov koruze je bilo prodanih po 3 fl. 55 kr. do 4 fl., in 2000 vaganov bečkerečke pšenice po 7 fl. 30 kr. V Karlovcu je cena pšenice na drobno po 6 fl. 30 kr. do 7 fl. 45 kr., lepe koruze po 3 fl. 50 kr. do 4 fl., slabeje po 3 fl. 20 do 3 fl. 30 kr., ovsas po 2 fl. 15 do 2 fl. 30 kr.

*) Kar se prestavljanja knjig tiče, je res to „Ahilova pëta“ slovenskih pisateljev, ker mislijo, da prestavljavec mora poredomo pobirati vse besede tistega spisa, kterega prestavlja, in stavke skladati ravno tako, kakor jih je zložil izvorni pisavec. Ker je nemški jezik per eminentiam jezik samostavnih imén (Hauptwörter), slovenski jezik pa jezik glagolov (Zeitwörter), izvira pri prestavljanji iz nemškega v slovenski jezik ravno tista zeló navadna okornost, ki je duhu našega jezika nasproti. Dalje je lastnost nemškega jezika, da zapletuje stavke tako, da med poglobni stavek vriva deset družih, ki je po takem vës raztergan in sila dolg; to je sicer po duhu nemškega jezika, pa je ravno nasproti duhu slovenskega jezika, ki govori v kratkih malo zapletenih stavkih. Sicer nam pa vendar tudi niso všec celó prekratki stavki, da se po vsacih 5 ali 6 besed že postavlja pika (Punkt); to je po naših mislih otročja pisarija, ktera je le v abecednici na svojem mestu. — Po naši misli naj prebere prestavljavec vselej celi stavek ali še več stavkov izvirnega spisa, potem pa naj si reče: „kako naj ga prestavim, da jo bom zadel tako, kakor govori prost Slovenec?“ Če tako prestavlja, bo odletela cela truma samostavnih imen, in dolgi, desetkrat presekaní stavek se bo razkrojil v več samosvojnih stavkov. Tako bo ostal zapopadek izvirnega spisa, pa v drugačni obleki in obliki — v duhu slovenskega jezika. Vred.

Iz Ljubljane. V pondeljk popoldne enmalo pred 5. uro je strel topov na gradu oznanil prebivavcem ljubljanskega mesta veseli prigodek srečnega rojstva cesaričinje, in kmali potem je naznanjal razglas gosp. deželnega poglavarja, da ob 10. družega dne se bo zahvalna pesem pela v škofijski cerkvi v zahvalo Vsegamogočnemu, da je presvitla cesarica srečno prestala porod. Včeraj dopoldne ob desetih so peli svitli knezoškof slovesno pesem „Bog Tebe hvalimo“ v stolni cerkvi, v kateri se je snidilo zraven gosp. deželnega poglavarja mnogo častnikov vojaških in vradnikov vsih razdelkov, mestnih odbornikov in ces. učiteljev, kakor tudi obilo pobožnih družih stanov. Zvečer je bilo gledišče razsvitljeno in v praznovanje veselega prigodka „cesarska pesem“ prepevana.

Iz Ljubljane. * V saboto (10. dan t. m.) ob 1. uri popoldne bo gosp. Fleišman začel za letošnje šolsko leto praktično razlaganje rasti in znanstva (botanike) v učilnici tukajšnjega 8. gimnazialnega razreda; kakor hitro pa bo vreme dopustilo, bo učil na c. k. botaniškem vertu vsako sredo in saboto ob 6. uri popoldne. Ker vsakdo, kdor koli hoče, se tega nauka, ki sega v obertnijstvo, kupčijstvo, kmetijstvo in življenje splah, zamore brez plačila vdeležiti, damo to splah na znanje. Veselo je bilo dosedaj slišati, da vsako leto je obilo tukajšnjih gimnazialnih učencov, pa tudi družih oseb, katerim je mar poznati koristne pa tudi škodljive rastline, se vdeležilo rastlinoznanskega nauka, za kterege je na tnkajšnjem botaniškem vertu vse dobro oskerbljeno. Krajnska „flora“ je bogata in zatega voljo je že marsikak visokoučen botanikar naš botanišk vert z radostjo obiskaval in mu hvalo pel tudi v ptuji deželi.

Novičar iz raznih krajev.

Po žalostni novici v saboto, ki jo je nenadoma prinesel telegraf s sledečimi besedami „Oest. Corr.“: „Iz Berlina nam je ravno došlo preganljivo naznanilo, da je car rusovski Nikolaj v petek dopoldne ob 9. uri umerl“, — je sledila v pondeljk vesela druga, ki jo je prinesel tudi telegraf iz Dunaja, da je presv. cesarica naša srečno rodila cesaričinjo. Od poslednjega prigodka nam dosihmal še ni več znanega, kakor to, da namesto dunajskega velikega škofa, ki je še v Rimu, v kterege predpraviče pa spadajo take duhovne opravila pri cesarski rodovini, je včeraj popoldne novorojeno princesinjo kerstil posvečeni škof dr. Zenner, in da botra ji je bila mati cesarjeva presvitla nadvojvodinja Zofija, po kateri je tudi princesinja kerstno ime prejela. Dojila jo bo žena c. k. dvornega inženirja Hoch-a iz českih Skalic. — O smerti cara Nikolaja piše „Oest. Corr.“ 3. dan t. m. sledeče: „Žalostna novica, ki smo jo včeraj povedati imeli, napolnuje vse serca s silno britkostjo. Vse prigodbe, ki so se poslednji čas naključile o zadevah Turčije, zginejo danes pred žalostnimi občutki, v katerih serca koperné zavolj velike zgube, ki je vso Evropo zadela po smerti enega naj veljavniših vladarjev. Tridesetletno dōbo Nikolajevega vladarstva bode zgodovina vsigdar prištevala naj slavnišim časom Rusije, pa ime in spomin rajnega cesarja sega tudi v vse važne evropske prigodbe, ki so se primerjale v tem dolgem in mnogo pomenljivem času“. „Tolažbo v ti žalosti — pravi vladni list na zadnje — zamoremo najti le v epōštovanja vrednih lastnostih sina in naslednika njegovega, cara Aleksandra II., od kterege smemo pričakovati, da bodelo mirú, ki se je z dovoljenjem rajnega ravno imelo začeti, v blagor vsim narodom doveršiti pomagal“. Res je nepričakovana smert mogočnega rusovskega cesarja pretresla vēs svet, vse govori od njega, vsi časniki so polni njega; — umerl pa je ravno, tako rekoč, v tistem trenutku, ko je imel izgovoriti zadnjo besedo, po kateri bi bil dal svetu mirno spravo, ali pa vžgal plamen vojske po vsi Evropi. Za ktero boleznijo je umerl, se

še nič gotovega ne vé; zbolel je 28. febr., eni pravijo za gripo, drugi za pljučnico; eni za putiko, drugi za merturom, 2. dan t. m. zjutraj zgodaj je bil previden z zakramenti umirajočih, se je poslovil od cesarice in otrok, vsacega posebej s krepkim glasom blagoslovil in v popolni zavesti mirno v Gospodu zaspal. Tako je pisal grof Münster od smertne postelje 2 marca zjutraj ob 6 uri v Berlin pruskemu kralju. Rajni car je bil rojen leta 1796 in je vladarstvo nastopil za bratom svojim Aleksandrom I. 1. dec. 1825; potem ko se je njegov stareji brat Konstantin odpovedal vladi; že leta 1817 se je oženil s prusko princesinjo Karolino, ktera prestopivši v pravoslavno cerkev je ime Aleksandre dobila; razun vdove cesarice je zapustil 6 otrok: Aleksandra, rojenega 29. aprila 1818, za tem cesaričinji Marijo in Olgo, za tema Konstantina, rojenega 21. sept. 1827, in pa Nikolaja in Mihela. — Koj po smerti svojega očeta je Aleksander vladarstvo pod imenom Aleksandra II. nastopil, in deržavni velikaši s posadko v Petrogradu so mu koj prisegli. — Kaj bo sedaj? se uprašuje od vsih strani? Odgovor le sam Bog vé. Aleksander je po vsem, kar se je dosihmal od njega čulo, miroljuben, in po pravici se veliko upanje stavi na-nj. Ali prezreti se ne smé, da ste na Rusovskem dvé mogočne stranki, ktere ene je zastopnik mlajši brat Konstantin in ktera ni tako miroljubna kot ona, ktere zastopnik je sedanji car Aleksander. Da se bojo zavolj smerti Nikolaja pomenki pooblastencov, ki bi se bili sicer na Dunaji imeli 7. dan t. m. začeti, nekoliko zakasnili, je gotovo, zakaj rusovska poslanca Goršakov in Titov morata sedaj počakati pooblastenja svojega novega cara.

Jezikoslovne drobtinčice.

Ne *Kozaki* ampak *Kosaki* — ne *landšturm* ampak *černa vojska*.

Navadno naši gospodje pisatelji pišejo Kozaki in ravno tako tudi Nemci Kosaken. Oboje je napačno; pravo je Kosaki in Kossaken. Vredništvo je te dni prebiraje neko zgodovinsko knjigo zadelo naključbeno na tole: „Množica maloruskih kmetov se je po nagonu poljskega kralja naselila ob doljnem Dnepru in Donu, da bi gojzde in ribstvo varovala zoper Tatare. Čedalje več ljudstva je dohajalo in iz male množice je kmali izrastel mnogobrojen narod, čigar poglavno mesto je stalo Kerzonu nasprot. Kosa (Sense) je bilo izprva tega naroda orožje, — odtod dežela „donskih kosakov“. Poljci pa so Kosake preveč stiskali, zatega voljo so se ločili od njih“. — Po pravem moramo tedaj izgovarjati in pisati Kosaki, in za nemško besedo „Sensenmänner“ nam ni treba druge iskati.

Čudno je tudi, da v nekterih jugoslavenskih časnikih nemška beseda „Landsturm“ stanovito mora za slavensko veljati, na priliko: „uregjenje landšturma razpisano je“ itd. — Saj imamo vendar dobro iz ust ljudstva vzeto slovensko besedo, ki se veli „černa vojska“. Beseda „černa“ zaznamuje prav dobro obilost bojnikov v vojski občnega oboroženja, ker tudi sicer zaznamujemo obilo množino ljudi s tim, da pravimo: „vse černo jih je bilo“.

Vredništvo.

Stan kursa na Dunaji 5. marca 1855.

Obligacije	5 %	84 1/8 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 1/2 fl.
deržavnega	4 1/2 %	73 1/4 "	Windišgrac. " "	20 " 29 "
dolga	4 %	64 "	Waldstein. " "	20 " 28 3/4 "
	3 %	50 "	Keglevičeve " "	10 " 11 1/2 "
	2 1/2 %	41 1/2 "	Cesarski cekini.	5 fl. 50
Obliq. 5% od leta 1851 B 95			Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 46
Obliq. zemljiš. odkupa 5% 72 1/2			Suverendor	17 fl. 6
Zajem od leta 1834		218 "	Ruski imperial	10 fl. 30
" " 1839		121 1/2 "	Pruski Fridrihsdor	10 fl. 30
" z loterijo od leta 1854		107 3/2 "	Angleški suverendor	12 fl. 20
" národni od leta 1854		87 1/8 "	Nadavk (agio) srebra:	
			na 100 fl.	25 fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju } 28. februarja 1855: 89. 15. 77. 23. 41.
v Gradcu } 12. 18. 5. 4. 56.
Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 10. marca 1855.